

*Муляр М.Ю., магістрант 2-го року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна».*
Науковий керівник: Омельченко О.В., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ECONOMIC STATUS OF FINANCIAL STABILITY AND SUSTAINABILITY OF THE ENTERPRISE

Анотація. В статті основну увагу приділено фінансовому стану, як основному елементу стабільності та надійності підприємства – партнера в ринкових відносинах. Визначено основні етапи досягнення фінансової стабільності в умовах кризи. Розглянуто визначення фінансової стабільності як економічного процесу так і економічної категорії. А також встановлено основне місце фінансової стійкості у системі складових елементів фінансової стабільності підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова стабільність, фінансова рівновага, ресурсна стійкість, потенційна стійкість.

Abstract. In the article the main attention is paid to the financial state, as the main element of stability and reliability of the company – a partner in market relations. The main stages of achievement of financial stability in the conditions of crisis are determined. The definition of financial stability as economic process and economic category is considered. And also the main place of financial stability in the system of components of financial stability of the enterprise is established.

Keywords: financial stability, financial equilibrium, resource sustainability, potential sustainability.

Постановка проблеми. В ринкових умовах суб'єкти господарювання самостійно залучають фінансові ресурси, намагаються ефективно їх розмішувати з метою забезпечення безперебійної підприємницької діяльності, здійснюють самостійний пошук контрагентів.

Ринкова трансформація підприємств вимагає якісно нового підходу до оцінки фінансового стану підприємств, до його необхідності та значущості в системі фінансового управління. Виняткового значення набуває визначення кількісних і якісних величин, які б характеризували стабільність, надійність підприємства як партнера в ринкових відносинах, його здатність маневрувати фінансовими ресурсами для досягнення ефективної підприємницької діяльності. Тому важливим є обґрунтування методики визначення фінансової стійкості підприємств, основних

критеріїв та показників її визначення, встановлення місця цієї оцінки в системі фінансового менеджменту. Особливої уваги потребує виявлення закономірностей дії внутрішніх та зовнішніх факторів зміцнення фінансової стійкості.

Фінансова стійкість – це здатність підприємства протистояти операційним труднощам. Це таке його становище, коли отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Під фінансовою стійкістю також розуміють характеристику відповідності структури джерел фінансування структурі активів підприємства. На відміну від аналізу платоспроможності підприємства, який оцінює оборотні активи та короткострокові зобов'язання, фінансова стійкість визначається на підставі аналізу співвідношення джерел фінансування і його відповідності стану активів.

Не зважаючи на важливість фінансової стійкості як критерію надійності підприємства, стабільності фінансової діяльності, ефективності управління фінансовими ресурсами, розробка теоретико-методологічних засад ще не досягли належного рівня в науковій літературі. Останнє зумовлює відсутність належного місця оцінки фінансової стійкості підприємств в практичній роботі суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань оцінки фінансового стану підприємств займалися Бандурка О.М., Борисова В.А., Василик О.Д., Галушко О.С., Івахненко В.М., Ковальов В.В., Козак В.Г., Козак Г.Я., Костирко Л.А., Крейніна М.Н., Лайко П.А., Ляшенко Ю.І., Мних Є.В., Негашев Е.В., Пелипенко Л.П., Поддєрьогін А.М., Сав'як І.Я., Сайфулін Р.С., Ференц І.Д., Шеремет А.Д., Чепурко В.В., Чуй І.В., Чупіс В.А. та інші, хоча недостатнє місце в них займає оцінка фінансової стійкості.

Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансової стійкості підприємства, а також про відсутність єдиної думки щодо групування та способу обчислення показників її оцінки. Вимагають подальшого розвитку питання розробки конкретних механізмів пошуку і реалізації внутрішніх резервів підвищення фінансової стійкості підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова стабільність підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства і пов'язана з рівнем його залежності від кредиторів та інвесторів. За різних умов, у яких функціонує підприємство, останнє для досягнення фінансової стабільності проходить різні етапи. Так, в умовах кризи підприємство може досягати фінансової стабілізації за такими етапами [5]:

1. Ліквідація поточної неплатоспроможності підприємства.
2. Відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги у короткостроковому періоді).
3. Забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді.

Кожному етапу фінансової стабілізації відповідають певні її внутрішні механізми – оперативний, тактичний і стратегічний, що являють собою систему заходів, спрямованих на вирішення конкретних завдань.

Оперативний механізм фінансової стабілізації – це система заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх зобов'язань підприємства у короткостроковому періоді, а з другого – на збільшення суми найліквідніших активів (грошей), що забезпечують термінове погашення цих зобов'язань.

Тактичний механізм фінансової стабілізації являє собою систему заходів, спрямованих на досягнення точки фінансової рівноваги підприємства у наступному періоді. Під фінансовою рівновагою тут слід розуміти відповідність між можливим обсягом генерування власних фінансових ресурсів та необхідним обсягом споживання власних фінансових ресурсів.

Стратегічний механізм фінансової стабілізації є винятково наступальною стратегією фінансового розвитку, яка забезпечує оптимізацію необхідних фінансових параметрів з метою прискорення економічного зростання підприємства. Тобто стратегічний механізм фінансової стабільності – це система заходів, спрямованих на підтримання досягнутої фінансової рівноваги підприємства у довгостроковому періоді. Цей механізм ґрунтується на використанні моделі стійкого економічного зростання підприємства, що забезпечується параметрами його фінансової стратегії.

Фінансова стабільність підприємства, з одного боку, – це економічний процес, а з другого – економічна категорія.

Як економічний процес фінансова стабільність являє собою органічний процес чіткої взаємодії внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства – оперативного, тактичного та стратегічного з метою виведення підприємства з кризового стану або забезпечення економічного його зростання.

Як економічна категорія фінансова стабільність – це сукупність економічних відносин, що забезпечують умови збереження підприємством абсолютної або нормальної фінансової стійкості при контрольованій фінансовій рівновазі та одночасно спроможність до стійкого економічного зростання при врахуванні найбільш вагомих зовнішніх чинників. Отже, фінансова стабільність – це спроможність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості та зберігати цей стан у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами [3].

Складовими елементами фінансової стабільності є: фінансова рівновага підприємства, ресурсна, потенційна та фінансова стійкість. Основними із цих складових фінансової стабільності є фінансова рівновага та фінансова стійкість.

Фінансова рівновага підприємства – це відповідність обсягів формування та використання (споживання) власних фінансових ресурсів. Така фінансова рівновага досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються, і тією їх часткою, що спрямовується на споживання, а також узгодження джерел формування та напрямів використання власних фінансових ресурсів, встановлення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів. Фінансова рівновага – це агрегований показник, тому досягнення фінансової рівноваги значною мірою залежить від

ефективності облікової політики підприємства, політики формування та розподілу прибутку підприємства, амортизаційної, дивідендної, емісійної політики тощо. Досягнення фінансової рівноваги – одна із найважливіших умов забезпечення фінансової стабільності, оскільки зростання можливостей щодо забезпечення приросту власних фінансових ресурсів означає підвищення фінансової стійкості та приводить до зростання ринкової вартості підприємства.

Ресурсна стійкість – це оптимальна структура трудових і матеріальних ресурсів підприємства. Вона сприяє економії витрат за рахунок скорочення потреб у фінансових ресурсах на їх фінансування, а отже, приводить до зростання прибутковості підприємства. Постійне збільшення прибутку дає змогу підприємству забезпечити в необхідній мірі формування власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, що, у свою чергу, сприяє досягненню фінансової рівноваги та фінансовій стабілізації стану підприємства.

Потенційна стійкість – це можливість підприємства щодо нарощування обсягів діяльності та його спроможність вийти на новий рівень фінансової рівноваги. Підприємство може досягати як повної так і часткової фінансової стабілізації. Повна фінансова стабілізація досягається підприємством тільки при створенні передумов для стабільного зменшення вартості капіталу, що використовується, та постійного зростання ринкової вартості підприємства. Виконання такого завдання потребує прискорення темпів економічного розвитку підприємства на основі коригування окремих параметрів фінансової стратегії. Головною метою розробленої підприємством фінансової стратегії має бути забезпечення високих темпів стійкого економічного зростання підприємства, а саме таких, які б не порушували його фінансової рівноваги. Тільки в разі додержання цих вимог при реалізації фінансової стратегії буде забезпечуватись досягнення певного ступеня фінансової стабільності підприємства.

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення. Фінансова стійкість – один із головних чинників, що впливає на досягнення підприємством фінансової рівноваги та фінансової стабільності [2].

У системі складових елементів фінансової стабільності підприємства фінансова стійкість займає одне із головних місць. Тому необхідним є пошук шляхів досягнення певного ступеня фінансової стійкості підприємства. Для забезпечення фінансової стабільності функціонування підприємства у перспективі необхідно визначати конкретний рівень фінансової стійкості та здійснювати її кількісну оцінку. Велике значення мають визначення «певного ступеня» фінансової стійкості, низки чинників, що обумовлюють межу стійкості, обґрунтованості методичних підходів до її оцінки, особливо в умовах економіки кризового періоду. Кожне підприємство має визначити межу своєї фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість підприємства може призвести до його неплатоспроможності, а надлишкова – сприятиме створенню «зайвих» запасів та резервів, у зв'язку з чим зростуть витрати на їх утримання,

спостерігатиметься недоотримання прибутку та гальмування темпів економічного розвитку підприємства.

Визначення стандартизованої межі фінансової стійкості є складним процесом. Кожне підприємство функціонує та здійснює свою операційну діяльність в умовах певного економічного середовища. Умови функціонування підприємства визначаються фазою розвитку економічної системи. Щодо підприємства генерує низка чинників макроекономічного характеру, на які підприємство впливати не зможе, але зворотний їх вплив на ефективність діяльності підприємства, його ліквідність, платоспроможність і тим більше фінансову стійкість досить значний. На кожному етапі розвитку підприємства вплив чинників макроекономічного характеру є значним, але особливо їх значущість зростає на такій стадії розвитку системи, як економічна криза. Чинники макроекономічного характеру впливають на всі без винятку підприємства, проте характер їх впливу на фінансову стійкість залежить від специфіки діяльності кожного окремого суб'єкта господарювання. Внутрішні чинники, які впливають на фінансову стійкість, відображують специфіку діяльності підприємства та обумовлюються стадією життєвого циклу самого підприємства [1].

Висновки. Вивчаючи фактори впливу на фінансову стійкість підприємств, ми дійшли висновку про необхідність врахування у своїй діяльності як зовнішніх так і внутрішніх факторів впливу. Державне регулювання економіки має бути збалансованим і покликане не підміняти ринковий механізм, а доповнювати його завдяки превалюванню економічних важелів впливу на розвиток суспільного виробництва в межах дії економічних законів ринку. Щодо управління діяльністю підприємств їх менеджерами, то першочергове значення має управління фінансами, узгоджене із загальною економічною стратегією. За цих умов найбільш дієвими будуть важелі впливу на фінансову стійкість. Останню необхідно постійно вимірювати та аналізувати з метою пошуку резервів її зростання.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко В.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. К.: Знання-Прес, 2014. 291 с.
2. Власова В.Н., Кречков Э.И. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия. М., 2013. 180 с.
3. Гуцал І.С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України. Л.: ВАТ «БІБЛЬОС», 2011. 244 с.
4. Євась Т.В., Соколовський В.С. Інвестиційна привабливість підприємств та фактори, що на неї впливають. *Подільський науковий вісник*. 2017. №2. С. 61-64.
5. Крилов Е.І., Власова В.М. Фінансово-економічна діяльність підприємств. К.: Либідь, 2013. 450 с.
6. Омельченко О.В., П'ятковський В.П. Місце капітальних вкладень в інвестиційному процесі. *Подільський науковий вісник*. 2018. №1. С. 24-27.
7. Швед В.В., Закладній О.А. Фінансовий аутсорсинг підприємницької діяльності. Матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції «Економічні перспективи підприємництва в Україні». Україна, м. Ірпінь, 2016. С. 493-496.